

Mededelingen

Portefeuillehouder: K. van Werven

Betreft : Evaluatie plan van aanpak mantelzorg 2020
Nieuw plan van aanpak mantelzorg 2025-2026
Aan : Leden van de Commissie Sociaal domein
T.b.v. : Commissie van 9 september 2025
Van : K. van Werven
Behandelaar : Daphne Willems
E-mail/telefoonnummer : d.willems@huizen.nl / 035-5281456
Datum : 18 augustus 2025
Status : Ter kennisname

Evaluatie plan van aanpak “Zorgt u voor iemand anders? Mantelzorg”

Aanleiding

In 2020 is het plan van aanpak “Zorgt u voor iemand anders? Mantelzorg” voor de HBEL-gemeenten vastgesteld. De evaluatie van het plan zou in 2021 plaatsvinden. Door de coronacrisis is pas begin 2023 gestart met deze evaluatie omdat deels ook later dan gepland uitvoering kon worden gegeven aan de in het plan opgenomen doelstellingen en acties. Op basis van de bevindingen van de evaluatie van het plan en als vervolg hierop is in de HBEL-gemeenten in juni 2023 gestart met een pilot verbeteren mantelzorgondersteuning. Deze pilot is in 2024 afgerond. De resultaten van deze pilot, alsook de daaruit voortvloeiende aanbevelingen en doelstellingen voor de komende periode, treft u bijgaand aan in de vorm van een nieuw plan van aanpak voor de HBEL-gemeenten voor 2025 en 2026.

Resultaten plan van aanpak “Zorgt u voor iemand anders? Mantelzorg”

In het plan van aanpak uit 2020 werd een aantal actiepunten benoemd. Onderstaand wordt puntsgewijs ingegaan op deze actiepunten en de behaalde resultaten. In het nieuwe plan van aanpak 2025-2026 wordt nader ingegaan op de bijkomende bevindingen uit de evaluatie.

1. Algemene folder mantelzorg ontwikkelen

Door maatschappelijke organisaties werd aangegeven dat zij graag een folder over mantelzorg beschikbaar zouden willen hebben. Inmiddels is door de gemeente een folder ontwikkeld en uitgedeeld aan alle partners in het voorveld. Het actualiseren van de folder blijft wel een aandachtspunt en zal daarom terugkomen in het nieuwe plan van aanpak.

2. Informatie op Maatschappelijkezaken.nl over mantelzorg is volledig en makkelijk te vinden

Op de website Maatschappelijkezaken.nl is een pagina gecreëerd speciaal voor mantelzorgers maar ook verwijzers en maatschappelijke organisaties <https://www.maatschappelijkezaken.nl/zorgen-voor-een-ander-mantelzorg> waarop alle beschikbare en actuele informatie te vinden is over zowel lokale als landelijke steun en advies.

3. Informeren van het gemeentelijk netwerk over het ondersteuningsaanbod voor mantelzorgers

Het betreft hier de bekendheid met het ondersteuningsaanbod voor mantelzorgers bij onder meer professionals (in de zorg), maatschappelijke organisaties, verenigingen enz. Maar bijvoorbeeld ook de consulenten van de gemeente zelf. Inmiddels is een sociale kaart ontwikkeld. Het bijhouden van deze sociale kaart ligt bij het psychosociaal overleg.

4. *Mantelzorgers informeren*

Mantelzorgers hebben aangegeven graag jaarlijks automatisch een brief met aanvraagformulier te willen ontvangen voor het aanvragen van een mantelzorgcompliment. In 2021 heeft de gemeente Huizen besloten geen mantelzorgcompliment meer uit te delen maar in plaats daarvan voor mantelzorgers een aanbod aan activiteiten te bieden rondom de dag van de mantelzorg. De vraag is daardoor voor Huizen niet meer relevant. voor de BEL-gemeenten wordt de informatie inmiddels ontsloten via de geactualiseerde website van Maatschappelijkezaken.nl.

5. *Werkssessie consulenten over het thema mantelzorg*

Om het thema mantelzorg extra onder de aandacht te brengen werd de doelstelling opgenomen om een werksessie te plannen met de consulenten van de gemeente. Inmiddels is er een aantal sessies geweest met consulenten van participatie, WMO en jeugd om hen te informeren over het vraagstuk van mantelzorgondersteuning. Het meenemen van de uitvoeringsorganisatie in de ontwikkelingen rondom mantelzorg blijft een punt van aandacht en zal daarom terugkomen in het plan van aanpak.

6. *Brede bijeenkomsten voor mantelzorgers*

Om naast de Dag van de mantelzorg in november aandacht te geven aan het onderwerp mantelzorg, werd in het plan van aanpak opgenomen dat jaarlijks een bijeenkomst werd georganiseerd over en voor mantelzorgers. Mantelzorgers en professionals zouden daarbij via een markt kennis maken met de mogelijkheden voor mantelzorgondersteuning. De afgelopen periode waren er diverse informatieve bijeenkomsten voor mantelzorgers vanuit verschillende partners zoals de VC Huizen, Versa Welzijn maar ook Alzheimer Nederland bijvoorbeeld. Daarnaast is in 2023 voor het eerst een inspiratiemarkt georganiseerd rondom de dag van de mantelzorg in november. Deze werd erg druk bezocht.

7. *Activiteiten organiseren voor jonge mantelzorgers*

Bij de opstelling van het plan van aanpak in 2020 was er geen ondersteuningsaanbod voor jonge mantelzorgers. In het plan werd opgenomen dat voor jonge mantelzorgers activiteiten werden georganiseerd om deze doelgroep in beeld te krijgen en te ondersteunen. Dit aanbod hebben we de afgelopen periode wel kunnen realiseren met het jongerenwerk van Versa Welzijn. Kinderen en jongeren bereiken vraagt wel een aanpak met een lange adem met hulp van intermediairs op bijvoorbeeld scholen en sportverenigingen. Dit blijft een punt van aandacht en zal daarom terugkomen in het nieuwe plan van aanpak.

Bijlagen

1. Plan van aanpak "Zorgt u voor iemand anders? Mantelzorg" 2020
2. Plan van aanpak mantelzorgondersteuning HBEL-gemeenten 2025-2026

Plan van aanpak

ZORGT U VOOR IEMAND ANDERS?

Mantelzorg

Sylvia Hooft van Huysduynen & Simone Schuts
GEMEENTE HUIZEN, BLARICUM, EEMNES EN LAREN

Inhoudsopgave

1. Aanleiding.....	2
2. Communicatie over mantelzorg en mantelzorgondersteuning	4
3. Opgroeien met zorg	8
Bijlage 1: Cijfers mantelzorg	9

1. Aanleiding

Mantelzorg

Mantelzorg wordt steeds belangrijker. De laatste jaren zijn de zorgvragen en kosten toegenomen. Mensen worden meer en meer opgeroepen om bij hulpvragen na te gaan wie in hun eigen netwerk informele hulp kan bieden. De verwachting is echter dat het aantal mantelzorgers dat beschikbaar zal zijn voor een kwetsbare inwoners met een hulpvraag geleidelijk afneemt. In 2015 waren er voor iedere 85-plusser in potentie 10 mantelzorgers beschikbaar, in 2040 zijn dat er nog geen vier¹. Gelukkig is de bereidheid er om voor elkaar te zorgen. Dat blijkt uit het feit dat maar liefst 1 op de 3 volwassenen mantelzorg geeft. Naar schatting 750.000 mantelzorgers zorgen langdurig (langer dan 3 maanden) en intensief (meer dan 8 uur per week). Het is van groot belang dat mantelzorgers op hun eigen wijze voor een ander kunnen zorgen, zodat zij de zorg kunnen combineren met hun werk, opleiding, sociaal leven etc. Zie voor meer cijfers over mantelzorg bijlage 1.

Kenmerk van mantelzorg is dat het je overkomt, omdat iemand zorg gaat geven uit iemands zijn of haar naaste omgeving. Daarnaast vragen mantelzorgers niet snel om ondersteuning, ze zien niet of te laat in dat ze overbelast zijn en ze vragen gemakkelijker hulp voor de zorgvrager dan voor zichzelf. Ook komt het regelmatig voor dat de zorgvrager geen professionele hulp wil en er door de gegroeide situatie automatisch vanuit gaat dat de mantelzorger in actie komt.

Definitie mantelzorg²

Hulp ten behoeve van zelfredzaamheid, participatie, beschermd wonen, opvang, jeugdhulp, het opvoeden en opgroeien van jeugdigen en zorg en overige diensten als bedoeld in de Zorgverzekeringswet, die rechtstreeks voortvloeit uit de tussen personen bestaande sociale relatie en die niet wordt verleend in het kader van een hulpverlenend beroep.

Ondersteuning van mantelzorgers

Veel Nederlanders vinden het vanzelfsprekend en fijn om voor een naaste te zorgen. Maar het kan ook (te) zwaar zijn. Ongeveer 380.000 volwassen mantelzorgers in Nederland voelen zich zwaar belast. Zij ervaren dat de hulp en zorg teveel op hun schouders drukt, kunnen de situatie van de hulpbehoevende niet loslaten wat consequenties heeft voor zowel de thuis- als werksituatie. Zeker door de toenemende druk op mantelzorgers is het van belang hier oog voor te hebben en hen adequaat te ondersteunen. In de Wmo 2015 is vastgelegd dat gemeenten verantwoordelijk zijn voor mantelzorgondersteuning. Via dit Plan van Aanpak willen we de ondersteuning van mantelzorgers in de HBEL verbeteren.

Signalen en focus van Plan van aanpak

Wij hebben met diverse mantelzorgers en professionals gesprekken gevoerd om knelpunten in het aanbod van mantelzorgondersteuning in kaart te brengen. Uit deze gesprekken blijkt dat mantelzorgers vaak onvoldoende op de hoogte zijn van de mogelijkheden van ondersteuning. Zij willen graag op een gemakkelijke manier de juiste informatie kunnen vinden. Naast digitale informatie, blijkt ook dat informatie aanbieden op papier meerwaarde heeft. Verder blijkt dat het waardevol is om mantelzorgers met regelmaat te informeren over ondersteuning en activiteiten voor mantelzorgers.

Het aanbod van mantelzorgondersteuning van de gemeente lijkt uit de gesprekken over het algemeen voldoende te zijn. Sommige ondervraagden geven aan dat er soms iets meer georganiseerd mag worden in de educatieve en ontspannende sfeer voor mantelzorgers.

Het is niet gelukt om ook jonge mantelzorgers te spreken. Jonge mantelzorgers zijn momenteel niet beeld in de HBEL gemeenten. Jonge mantelzorgers zijn kinderen en jongeren t/m 24 jaar die opgroeien met een familielid dat chronisch ziek of gehandicapt is of een psychische aandoening heeft³. Het opgroeien met zorg zonder een vorm van ondersteuning kan op latere leeftijd leiden tot problemen. Het is van belang om aandacht te besteden aan deze doelgroep, gezien 20% van de scholieren opgroeit met een langdurig ziekte naasten⁴.

¹ Bron: RIVM

² Bron: Wmo 2015, art. 1.1.1.

³ Bron: Rijksoverheid

⁴ SCP, 13 november 2019

Scholieren en studenten die mantelzorg verlenen, kampen met een slechtere gezondheid en meer psychische klachten, zoals emotionele problemen, een depressie en angst. Dit geldt vooral voor jonge mantelzorgers met een psychisch ziek gezinslid. Zij maken ook vaker gebruik van professionele hulp zoals een psycholoog of een schoolmaatschappelijk werker. In het algemeen hebben ze meer behoefte aan ondersteuning.

Jonge mantelzorgers hebben een minder hoog studietempo en halen lagere cijfers. Ze overwegen vaker met hun opleiding te stoppen dan leeftijdsgenoten die geen mantelzorg verlenen. Het helpt als onderwijsinstellingen meer begrip tonen voor de situatie en zich flexibeler opstellen, zeggen jonge mantelzorgers. Studenten maken ook andere studiekeuzes in verband met de mantelzorg. Ze kiezen bijvoorbeeld niet voor een opleiding in een andere stad.

De komende periode willen we gaan inzetten op ondersteuning voor jonge mantelzorgers.

Kaders:

- Beleidsplan Sociaal Domein Huizen
- Kadernota 2019-2022 Gemeente Blaricum
- Kadernota 2020-2023 Gemeente Eemnes
- Kadernota 2018-2022 Gemeente Laren
- Kadernota 2020-2023 Gemeente Eemnes
- Communicatieplan Sociaal Domein HBEL
- Wmo 2015

Speerpunten

Naar aanleiding van de genoemde signalen, komen wij uit op twee speerpunten waaraan de HBEL gemeenten de komende periode gaan werken. Deze speerpunten lichten we aan de hand van concrete acties toe in hoofdstuk 2 en 3.

- Communicatie over mantelzorg en mantelzorgondersteuning
- Opgroeien met zorg (jonge mantelzorgers)

2. Communicatie over mantelzorg en mantelzorgondersteuning

De onderstaande acties gaan we uitvoeren om de communicatie over mantelzorg en het ondersteuningsaanbod te verbeteren.

Actie 1	Algemene folder mantelzorg ontwikkelen.
Toelichting	Ondanks de vele digitale mogelijkheden, blijken folders nog steeds erg effectief. Veel mensen vinden het prettig om informatie op papier te lezen. Door maatschappelijke organisaties is aangegeven dat zij graag een folder over mantelzorg ontvangen, zodat zij deze mee kunnen geven aan mantelzorgers. De folder over mantelzorg zal op diverse locaties beschikbaar gesteld worden. Verspreiding: - Consulenten - Versa Welzijn - MEE - Zorgbelang - Vrijwilligerscentrale Huizen - Huisartsen - Etc.
Doel	Mantelzorgers weten of kunnen snel vinden welke ondersteuning zij kunnen ontvangen van de HBEL gemeenten bij hun zorgtaken.
Doelgroep	Mantelzorgers die zorgen voor iemand in de HBEL gemeenten en hun sociale netwerk.
Middel	Folder
Moment	Eerste kwartaal 2020
Wie	• Beleidsmedewerker Huizen • Beleidsmedewerker BEL • Communicatiemedewerker HBEL • Mantelzorgconsulenten Versa • Mantelzorgers (gebruikerstest)
Budget	Wordt intern ontwikkeld en gedrukt. Geen apart budget noodzakelijk.

Actie 2	Informatie op adviesinformatie.nl over mantelzorg is volledig en makkelijk te vinden.
Toelichting	Veel mantelzorgers vinden het vanzelfsprekend om voor een naaste te zorgen. Uit landelijke cijfers blijkt dan ook dat 3 van de 4 mantelzorger zichzelf niet als mantelzorger beschouwd. Zij voelen zich daardoor ook niet aangesproken wanneer er gesproken wordt over mantelzorg. Dit leidt er toe dat weinig mantelzorgers op de hoogte zijn van de mogelijkheden van mantelzorgondersteuning. Door zowel mantelzorgers als professionals is aangegeven dat de informatievoorziening over mantelzorgondersteuning in de HBEL gemeenten onvoldoende is. Het wordt onvoldoende duidelijk welke ondersteuning de HBEL gemeenten kunnen bieden aan mantelzorgers. In gesprekken met mantelzorgers en professionals is aangegeven dat de website aangepast moet worden, zodat informatie makkelijker vindbaar en volledig is. Aanpassingen website: - Hoofdpagina het thema mantelzorg benoemen door middel van een kopje 'zorg voor elkaar', zorgt u voor een ander?. - Volledig aanbod mantelzorgondersteuning benoemen (o.a. respijtzorg). - Mogelijkheden van Zvw en Wlz benoemen. Voorbeelden: - www.welzijnermelo.nl/servicepunt-mantelzorg/ (mooi hoe zij aangeven hoe ondersteuning geleverd kan worden) - www.welzijnleystad/respijtzorg/logeropvang/ - www.respijtwijzerdenhaag.nl/ - www.mantelzorgenmeer.nl/mantelzorg/ - www.mantelzorgcentrum.nl/gemeenten
Doel	- Mantelzorgers weten of kunnen snel vinden welke ondersteuning zij kunnen ontvangen van de HBEL gemeenten bij hun zorgtaken. - Verwijzers en maatschappelijke organisaties weten of kunnen snel vinden welke mantelzorgondersteuning de HBEL gemeenten kunnen bieden.
Doelgroep	- Mantelzorgers die zorgen voor iemand in de HBEL gemeenten en hun sociale netwerk. - Verwijzers en maatschappelijke organisaties in de HBEL gemeenten.
Middel	Website adviesinformatie.nl
Moment	Eerste kwartaal 2020
Wie	• Beleidsmedewerker Huizen • Beleidsmedewerker BEL • Communicatiemedewerker HBEL • Mantelzorgconsulenten Versa • Mantelzorgers (gebruikerstest)
Budget	Geen extra kosten, websitebeheer wordt door gemeente Huizen uitgevoerd.

Actie 3	Informeren van het gemeentelijke netwerk over het ondersteuningsaanbod voor mantelzorgers.
Toelichting	Het is belangrijk dat het gemeentelijk netwerk op de hoogte is van het ondersteuningsaanbod voor mantelzorgers, zodat zij mantelzorgers kunnen informeren en verwijzen. Daarnaast is er vanuit een maatschappelijke organisatie aangegeven dat zij graag een sociale kaart voor mantelzorg willen hebben, zodat zij weten welke organisatie welke ondersteuning kan bieden voor mantelzorgers.
Doel	Het gemeentelijk netwerk is bekend met het ondersteuningsaanbod voor mantelzorgers in de HBEL gemeenten.
Doelgroep	Het gemeentelijk netwerk die in aanraking komen met mantelzorgers.
Middel	Nader te bepalen
Moment	Eerste kwartaal 2020
Wie	• Beleidsmedewerker Huizen • Beleidsmedewerker BEL • Communicatiemedewerker HBEL • Mantelzorgconsulenten Versa Welzijn • Vrijwilligerscentrale Huizen
Budget	Nader te bepalen

Actie 4	Mantelzorgers informeren
Toelichting	In de gesprekken met mantelzorgers hebben zij aangegeven dat zij graag jaarlijks een brief ontvangen met daarin het aanvraagformulier voor het aanvragen van het mantelzorgcompliment. Bij deze brief willen mantelzorgers ook graag meer informatie ontvangen over mantelzorgondersteuning.
Doel	Mantelzorgers informeren over het ondersteuningsaanbod en informeren over het aanvragen van het mantelzorgcompliment.
Doelgroep	Zorgvragers (zij vragen namelijk de waardering aan) en indirect mantelzorgers.
Middel	Brief met als bijlage een folder over mantelzorg
Moment	Tweede kwartaal 2020
Wie	• Beleidsmedewerker Huizen • Beleidsmedewerker BEL • Communicatiemedewerker HBEL
Budget	Kosten zullen ongeveer €1.500 bedragen. Bij gemeente Huizen kan dit gedekt worden uit de kostenplaats mantelzorgondersteuning. Voor de gemeenten Eemnes, Laren en Blaricum geldt dat dit tijdelijk gedekt dient te worden uit de budgetten voor het preventief voorveld.

Actie 5	Werksessie consulenten over het thema Mantelzorg
Toelichting	Om het thema extra onder de aandacht te brengen, willen we een werksessie met de consulenten houden. In deze werksessie zal een casus besproken worden en toelichting gegeven worden op de definitie van mantelzorg en op de ondersteuningsmogelijkheden van mantelzorgers.
Doel	Consulenten hebben aandacht voor mantelzorgers en weten welke ondersteuningsmogelijkheden er zijn.
Doelgroep	Consulenten
Middel	Werksessie
Moment	De werksessie met Wmo consulenten heeft al plaatsgevonden. Er wordt nog een werksessie met jeugdconsulenten gepland.
Wie	• Beleidsmedewerker Huizen • Beleidsmedewerker BEL • Consulenten Maatschappelijke Zaken
Budget	Niet van toepassing

Actie 6	Brede bijeenkomsten voor mantelzorgers
Toelichting	Om naast rondom de Dag van de Mantelzorg in november aandacht te geven aan mantelzorgers en het onderwerp mantelzorgers, is het voornemen om jaarlijks in het voorjaar voor mantelzorgers een bijeenkomst te organiseren, afwisselend in Huizen en in een BEL gemeente. Mantelzorgers maken via een markt kennis met de mogelijkheden voor mantelzorgondersteuning. Daarnaast worden ze geïnspireerd door een spreker/ workshops. De bijeenkomsten kunnen daarnaast ook gebruikt worden om de behoeften naar ondersteuning onder mantelzorgers op te halen.
Doel	Meer mantelzorgers in beeld krijgen (vinden) en hun behoeften, hen ondersteunen en waarderen.
Doelgroep	Mantelzorgers
Middel	Bijeenkomst
Moment	De eerste bijeenkomst in maart/april 2020 met als thema 'Durf te vragen', waarbij een inspirerende spreker mantelzorgers meeneemt in hoe zij met creativiteit zelf dingen in beweging kunnen zetten.
Wie	• Beleidsmedewerker Huizen • Beleidsmedewerker BEL • Nader te bepalen.
Budget	Naar verwachting €3.000. In gemeente Huizen kan dit gedekt worden uit de kostenplaats mantelzorgondersteuning. Voor de gemeenten Eemnes, Laren en Blaricum geldt dat dit tijdelijk gedekt dient te worden uit de budgetten voor het preventief voorveld.

3. Opgroeien met zorg

De onderstaande acties gaan we uitvoeren om jonge mantelzorgers te ondersteunen.

Actie 8	Activiteiten organiseren voor jonge mantelzorgers.
Toelichting	Op dit moment is er geen ondersteuningsaanbod voor jonge mantelzorgers. Vanuit ervaringen van andere gemeenten blijkt dat het organiseren van leuke, ontspannende activiteiten een goed middel is om jonge mantelzorgers erkenning te geven, te ondersteunen en op natuurlijke wijze met lotgenoten contact te laten leggen om ervaringen uit te wisselen.
Doel	Jonge mantelzorgers in beeld krijgen, ondersteunen en zorgen voor een veilig opgroeiklimaat.
Doelgroep	Kinderen en jongeren t/m 24 jaar die opgroeien met een gezinslid dat chronisch ziek of gehandicapt is of een psychische aandoening heeft.
Middel	Activiteiten/ uitjes organiseren voor jonge mantelzorgers.
Moment	Drie activiteiten in 2020.
Wie	Jongerenwerkers van Versa Welzijn.
Budget	Naar verwachting €5.774. Bij gemeente Huizen kan dit gedekt worden uit kostenplaats mantelzorgondersteuning. Voor de gemeenten Laren en Blaricum geldt dat dit tijdelijk gedekt dient te worden uit de budgetten voor het preventief voorveld. De gemeente Eemnes heeft budget in haar begroting opgenomen voor jonge mantelzorgers waar dit uit gedekt kan worden.

Cijfers over mantelzorg

1 op de 3

Is mantelzorger

12%

Is jonge mantelzorger

17%

Zorgt 8 uur per week en
langer dan 3 maanden

8,6%

Voelt zich overbelast

75%

Ziet zichzelf niet als
mantelzorger

1 op de 3

is op de hoogte van het
ondersteuningsaanbod

50%

Is 45 – 65 jaar oud

60%

Is vrouw

83%

Heeft zowel betaald werk
als mantelzorg

Bron: www.invoormantelzorg.nl

Plan van aanpak mantelzorg 2025-2026

Huizen-Blaricum-Eemnes-Laren

Inhoudsopgave

1. Aanleiding	2
2. Mantelzorg in 2025	2
3. Wat is er al gerealiseerd en wat kan nog beter?	3
a. Evaluatie Plan van aanpak 2020.....	3
b. Pilot Verbeteren mantelzorgondersteuning 2023-2024	4
c. Actiepunten periode 2025-2026	4
4. Bijlagen.....	8

1. Aanleiding

In 2020 is het plan van aanpak “Zorgt u voor iemand anders? Mantelzorg” voor de HBEL-gemeenten vastgesteld. De evaluatie van het plan zou in 2021 plaatsvinden. Door de coronacrisis is pas begin 2023 gestart met deze evaluatie omdat deels ook later dan gepland uitvoering kon worden gegeven aan de in het plan opgenomen doelstellingen en resultaten.

In juni 2023 zijn de HBEL-gemeenten gestart met een pilot verbeteren mantelzorgondersteuning. Deze pilot is in 2024 afgerond. Doel van de pilot was enerzijds het monitoren en evalueren van de implementatie van de actiepunten uit het plan van aanpak uit 2020. En anderzijds het in beeld brengen van de huidige situatie van mantelzorgers in onze lokale samenleving en op basis daarvan een aantal vervolgacties formuleren voor de komende periode en deze op te nemen in dit plan nieuwe van aanpak.

Het plan van aanpak uit 2020 en de pilot van 2023-2024 waren beiden vooral gericht op een goede informatievoorziening aan en vindbaarheid van mantelzorgers. Zoals uit de bijgaande evaluatie van het plan van aanpak uit 2020 blijkt is er anno 2025 al veel gerealiseerd. Met het nu voorliggende plan willen we de gedane investeringen bestendigen en daarnaast de nog uit het project voortvloeiende aandachtspunten verder uitwerken.

Er wordt voor dit nieuwe plan van aanpak bewust gekozen voor een kortere periode 2025-2026. Omdat dit voldoende tijd is om de nog openstaande aandachtspunten uit te werken. Maar ook omdat veel nog onzeker is over de toekomst van de mantelzorger, bijvoorbeeld met betrekking tot wetgeving en de relatie tussen formele en informele zorg. Daarnaast lopen ook de Mantelzorgagenda van het ministerie van VWS en de GALA, de WOZO en IZA akkoorden, waarbinnen mantelzorg een thema is, tot en met 2026. Een volgend lokaal plan van aanpak zal, ten minste deels, afhankelijk zijn van de uitkomsten en/of voortzetting van al deze initiatieven.

2. Mantelzorg in 2025

In artikel 1.1.1. van de Wet Maatschappelijke Ondersteuning is de volgende definitie van mantelzorg opgenomen: *“Hulp ten behoeve van zelfredzaamheid, participatie, beschermd wonen, opvang, jeugdhulp, het opvoeden en opgroeien van jeugdigen en zorg en overige diensten als bedoeld in de Zorgverzekeringswet, die rechtstreeks voortvloeit uit de tussen personen bestaande sociale relatie en die niet wordt verleend in het kader van een hulpverlenend beroep.”*

Ten tijde van het eerste plan van aanpak in 2020, was landelijk 33% mantelzorger en voelde 8,6% zich overbelast. 50% van de mantelzorgers was tussen de 45 en 65 jaar oud. En 83% had naast het mantelzorgen een betaalde baan.

In 2024 was 30% van alle inwoners van 15 jaar en ouder in de HBEL-gemeenten mantelzorger. 2,7% daarvan voelde zich overbelast. Gemiddeld zorgt 1 op de 4 jongeren van 16 tot 24 jaar voor een naaste met gezondheidsproblemen. En nog steeds heeft gemiddeld 83% van de mantelzorgers een betaalde baan (1).

(1) Bron: Mantelzorg.nl

Met de verschuiving van formele naar informele zorg, wordt niet alleen de druk op de professionals in het voorveld groter. Ook de mantelzorger zelf wordt geconfronteerd met een steeds zwaardere zorg(last). Het in de directe omgeving van de mantelzorger bieden van dagbesteding, respijtzorg, laagdrempelige hulp, bijvoorbeeld door familie, vrienden of burens of in de vorm van een maatje, helpt bij het voorkomen van overbelasting van de mantelzorger. En heeft de afgelopen periode veel onze aandacht gehad. Daarnaast hebben we ook de nadruk gelegd op goede informatievoorziening en daarbij het verlichten van, tenminste de administratieve (regel)druk voor mantelzorgers.

De tot nu toe lokaal ondernomen stappen zijn in lijn met de mantelzorgagenda 2023-2026 van het ministerie van VWS. Deze agenda is in overleg met de VNG en veel landelijke partijen in 2023 gelanceerd door de zogeheten 'mantelzorgcoalitie' en kent 3 actielijnen:

- actielijn 1 gaat over de thema's: werkende mantelzorger, de jonge mantelzorger, mantelzorgers met een uitkering en wonen en mantelzorg
- actielijn 2 richt zich op de samenwerking tussen de formele-informele zorg
- actielijn 3 gaat over respijtzorg

Ook binnen de GALA, de WOZO en IZA akkoorden, die tot en met 2026 lopen, is mantelzorgondersteuning een thema. De afgelopen periode hebben we de middelen uit deze akkoorden gebruikt voor het ontwikkelen en bieden van respijtzorg, het bieden van goede informatie en advies en enkele pilots, met name in de vorm van bewustwordingscampagnes.

3. Wat is er al gerealiseerd en wat kan nog beter?

Het begrip mantelzorg zoals omschreven in de WMO is ruim en maakt het soms lastig om te bepalen welke inwoners die voor een ander zorgen daarbij echt ondersteuning nodig hebben. Met het plan van aanpak uit 2020 werd er daarom vooral gekozen om algemene informatie over mantelzorg beschikbaar te maken. Over het lokale aanbod. Maar ook over administratieve aangelegenheden met betrekking tot mantelzorg en de landelijk beschikbare hulp.

Inmiddels wordt in de praktijk steeds duidelijker wat mantelzorg echt inhoudt en welke impact dit kan hebben op zowel degene die verzorgt als degene die verzorgd wordt. Met de pilot gingen we daarom meer op zoek naar de individuele behoeftes van mantelzorgers en hun omgeving, zowel privé als professioneel.

Hoewel in de HBEL-gemeenten het aantal mantelzorgers dat zich overbelast voelt aanzienlijk lager ligt dan het landelijk gemiddelde, blijven er wel bepaalde doelgroepen die weinig zichtbaar zijn en minder snel hulp zullen vragen en of vinden. En daarmee toch vatbaarder zijn voor overbelasting. Dit betreft vooral de jonge mantelzorgers, werkende mantelzorgers en mantelzorgers met een migratie achtergrond.

a. Evaluatie Plan van aanpak "Zorgt u voor iemand anders? Mantelzorg" 2020

Het plan van aanpak "Zorgt u voor iemand anders? Mantelzorg" 2020 (zie bijlage 2.) bestond voornamelijk uit een reeks concrete actiepunten met bijbehorende tijdlijn. De actiepunten hadden met name betrekking op een goede informatievoorziening aan mantelzorgers en partners in het voorveld en de eigen medewerkers van de gemeente. Gekozen wordt om deze actiepunten niet in dit plan op te nemen. Maar de realisatie ervan in de hier bijgaande evaluatie (zie bijlage 1.) puntsgewijs toe te lichten.

b. Pilot verbeteren mantelzorgondersteuning 2023-2024

In het kader van deelname aan de landelijke pilot “Verbeteren toegang tot mantelzorgregelingen” van het Ministerie van VWS, hebben de HBEL-gemeenten een subsidie aangevraagd en ontvangen om gezamenlijk gedurende een jaar een projectleider in te zetten ter verbetering van mantelzorgondersteuning. De pilot was er, naast het evalueren en daar waar nodig nog verder uitwerken van het plan van aanpak uit 2020, zoals hierboven al aangegeven, vooral op gericht om de behoefte op te halen bij de mantelzorger zelf en ervoor te zorgen dat de beschikbare informatie en hulp voor mantelzorgers optimaal gedeeld en gevonden wordt door mantelzorgers zelf maar ook door hun omgeving, zorg professionals en onze partners in het voorveld. Om tot een beeld hiervan te komen zijn in 2024 de volgende stappen genomen:

- We hebben in een panel en 1 op 1 aan mantelzorgers gevraagd om mee te denken over verbetering van de ondersteuning.
- Ditzelfde hebben we gedaan met (zorg)professionals die mantelzorgers ontmoeten, op de werkplek, de spreekkamer of praktijk.
- Met onze ketenpartners in het voorveld hebben we de kwaliteit van het aanbod voor mantelzorgers besproken.

c. Actiepunten periode 2025-2026

Uit de gesprekken die in het kader van de pilot zijn gevoerd, zijn een aantal nog verder te onderzoeken en/of uit te werken aandachtspunten naar voren gekomen. Deze worden hieronder, op eenzelfde wijze als in het plan van aanpak uit 2020, als actiepunten opgenomen die wij gedurende de periode van dit plan van aanpak zullen realiseren.

Actie 1	Verbinden van het thema mantelzorg aan de HBEL-visie sociaal domein 2023-2030
toelichting	Een van de afspraken binnen de Mantelzorgagenda 2023-2026 van het Ministerie van VWS is dat gemeenten in de loop van 2024/2025 een visie op de sociale basis moeten hebben. Mantelzorgondersteuning, informele zorg en vrijwillige inzet maken hier onderdeel van uit. Deze ontwikkeling sluit aan bij de ambities uit de HBEL-visie sociaal domein 2023-2030 en het daaropvolgende programmaplan.
doel	Het verbinden van het thema mantelzorgondersteuning aan de opgaves in de HBEL-visie op het sociaal domein, met name met betrekking tot vergrijzing en het hebben van een sterke sociale basis. En daarmee een meer integrale aanpak rondom mantelzorg realiseren.
doelgroep	Gemeente en partners in het voorveld
middel	Samenwerkingsafspraken met partners in het voorveld over het faciliteren van (burger)initiatieven
moment	Doorlopend
wie	Beleidsadviseur Huizen Beleidsadviseur BEL Partners/professionals voorveld
budget	Niet van toepassing

Actie 2	Meer bewustzijn creëren bij inwoners en professionals
toelichting	Om mantelzorgers zo goed mogelijk te ondersteunen, is het noodzakelijk om meer bewustwording voor mantelzorgen te creëren bij inwoners en professionals die in contact komen met mantelzorgers. Ook zij kunnen mantelzorgers de weg wijzen en/of voorzien van informatie en advies of doorverwijzen. Uit diverse werksessies met professionals is gebleken dat zij mantelzorgondersteuning en het geven van informatie en advies vooral meenemen in de reguliere activiteiten en bestaande overleggen. Wat daarbij gemist wordt is vooral duiding over wat mantelzorgondersteuning is en welke partijen hierbij een rol spelen. Voor professionals is daarom gedurende de pilot, een sociale kaart gemaakt. Deze kaart is ingericht volgens de landelijke indeling in 8 taakgebieden voor mantelzorgondersteuning met daarbij de uitvoerders genoemd. De sociale kaart is verspreid in het voorveld en bij de eerste lijnorganisaties. Periodieke actualisatie blijft daarbij wel nodig.
doel	Het actualiseren van de sociale kaart draagt bij aan het waarborgen van een goed netwerk en hulp voor de mantelzorger en zijn/haar omgeving.
doelgroep	Inwoners, professionals in de keten, gemeente
middel	Sociale kaart
moment	Jaarlijks
wie	Communicatiemedewerker Huizen Communicatiemedewerker BEL Beleidsadviseur Huizen Beleidsadviseur BEL
budget	Nader te bepalen

Actie 3	De kwaliteit van de mantelzorgondersteuning verbeteren/waarborgen
toelichting	De afgelopen periode hebben we het verbeteren van de mantelzorgondersteuning besproken samen met mantelzorgers en professionals van onze ketenpartners die mantelzorgers ontmoeten, op de werkplek, de spreekkamer of praktijk. De kwaliteit van de ondersteuning aan en het faciliteren van mantelzorgers kwam daarbij regelmatig ter sprake. Het maken van afspraken hierover kan een belangrijke bijdrage leveren aan het verbeteren hiervan. De komende periode wordt onderzocht op welke wijze de kwaliteit en ondersteuning kunnen worden gewaarborgd.
doel	Het borgen van de kwaliteit van mantelzorgondersteuning door professionals van onze partners in het voorveld en door de gemeente zelf.
doelgroep	Professionals in de keten, gemeente
middel	Onderzoeken of en in welke mate mantelzorgondersteuning kan worden geborgd d.m.v. afspraken met ketenpartners of binnen onze eigen dienstverlening. De uitwerking daarvan verbinden aan de indicatoren die zijn opgenomen in de HBEL-visie sociaal domein 2013-2030 en het programmaplan sociaal domein.
moment	Tweede helft 2025/eerste helft 2026
wie	Beleidsadviseur Huizen Beleidsadviseur BEL Professionals in de keten/voorveld
budget	Niet van toepassing

Actie 4	Informeren op basis van doelgroepensegmentatie
toelichting	Wat steeds naar voren komt in de gesprekken met de mantelzorgers zelf en hun omgeving, maar vooral de professionals/ketenpartners, is dat verschillende doelgroepen om een verschillende benadering vragen. Zo hebben oudere mantelzorgers andere wensen in informatie en aanbod dan werkende en jongere mantelzorgers of mantelzorgers met een migratie achtergrond. Vanwege deze verschillen verdient het de voorkeur om diverse aanpakken te hanteren bij deze vier te onderscheiden doelgroepen mantelzorgers.
doel	Met informatievoorziening op maat worden meer mantelzorgers bereikt en kan eerder de juiste hulp worden ingezet. Voor mantelzorgers. En door de omgeving van mantelzorgers.
doelgroep	Oudere mantelzorger, werkende mantelzorger, jonge mantelzorger, migrante mantelzorger
middel	website, folders, anderstalige folders, sociale media professionals in de keten, scholen, enz.
moment	Doorlopend
wie	Beleidsadviseur Huizen Beleidsadviseur BEL Communicatiemedewerker Huizen Communicatiemedewerker BEL Professionals in de keten/voorveld
budget	Nader te bepalen/inzet SPUK-middelen

Actie 5	Aparte aanpak voor het bereiken van jonge mantelzorgers
toelichting	Voor het bereiken van jonge mantelzorgers is een aparte aanpak noodzakelijk en een lange adem. Zij kijken niet op websites maar gebruiken wel social media. Maar zij herkennen zichzelf vaak niet in de term mantelzorger. Om hen te bereiken zijn intermediairs nodig die in de dagelijkse omgeving van de jongere/ het kind zijn. Wat werkt is het inzetten van intermediairs van zoals scholen of sportverenigingen gecombineerd met de inzet van socials. We zijn in gesprek met de scholen of zij willen meewerken aan gastlessen over mantelzorgen in het volgende schooljaar. Ook vragen we (sport)verenigingen, het jongerenwerk en huisartsenpraktijken om mee te werken aan het bieden van informatie voor de jongere waarbij ze gericht kunnen doorverwijzen naar voorzieningen en contactpersonen
doel	Overbelasting van jonge mantelzorgers voorkomen zodat zij hun eigen activiteiten zoals school en vrije tijd kunnen blijven doen. Door ze tijdig te signaleren en adequate hulp te kunnen bieden.
doelgroep	Jongeren van zowel PO als VO scholen. Maar ook jongeren die minder goed in beeld zijn zoals thuiszitters of met een autochtone achtergrond.
middel	Het opstellen van een apart actieplan
moment	Tweede helft 2025/eerste helft 2026
wie	Beleidsadviseur Huizen Beleidsadviseur BEL Jongerenwerk Versa Scholen
budget	Afhankelijk van de activiteiten – vanuit de SPUK-middelen

Actie 6	De waardering voor mantelzorgers evalueren en aanpassen
toelichting	Op basis van de WMO dienen gemeenten een blijk van waardering aan mantelzorgers te geven. Waaruit die waardering bestaat bepalen gemeenten zelf. De mantelzorgwaardering zien mantelzorgers zelf vooral als een vorm van erkenning. In Huizen wordt de waardering voor mantelzorgers geuit door het organiseren van activiteiten speciaal voor mantelzorgers rondom de dag van de mantelzorg. In de BEL-gemeenten gebeurt dit daarnaast door het geven van een mantelzorgcompliment. De meeste mantelzorgers geven echter aan liever tijd vrij te hebben om iets voor zichzelf te doen (dus meer opvang voor de naaste in welke vorm dan ook) dan geld te ontvangen en/of activiteiten te bezoeken. Zoals hierboven aangegeven komen de HBEL-gemeenten hieraan tegemoet door meer dagbesteding in het voorveld te faciliteren. De komende periode wordt daarnaast onderzocht op welke wijze de gemeente de blijk van waardering kan laten aansluiten bij de behoeftes van de mantelzorgers.
doel	Mantelzorgers een waardering geven die aansluit bij hun behoeften en wensen.
doelgroep	Mantelzorgers
middel	Enquête/ uitvraag bij mantelzorgers en hun omgeving
moment	2025
wie	Beleidsadviseur Huizen Beleidsadviseur BEL Versa Welzijn
budget	Nader te bepalen – vanuit de SPUK-middelen

Actie 7	Vraag en aanbod aan vervangende zorg (respijtzorg) inventariseren
toelichting	Als mantelzorgers het zorgen (tijdelijk) niet kunnen volhouden of een pauze nodig hebben dan is er respijtzorg. Respijtzorg omvat verschillende voorzieningen van daginvulling, dagbesteding tot logeerszorg. De HBEL-gemeenten investeerden de afgelopen periode in daginvulling en dagbesteding lokaal. Daarnaast wordt al enige tijd een meer laagdrempelige manier van “ontzorgen” van de mantelzorger en zijn/haar omgeving onderzocht in de vorm van de inzet van maatjes naast de mantelzorger. Met dit nieuwe plan van aanpak gaan we dit de komende periode verder onderzoeken.
doel	Door ontwikkelen van informele zorg naast de mantelzorger
doelgroep	mantelzorgers
middel	Onderzoeken of en in welke mate informele zorg complementair kan zijn aan formele zorg. Dit binnen de kaders van de maatschappelijke plichten en doelstellingen zoals opgenomen in de HBEL visie sociaal domein 2023-2030.
moment	Tweede helft 2025/eerste helft 2026
wie	Beleidsmedewerker Huizen Beleidsmedewerker BEL Vrijwilligerscentrale Huizen Versa Welzijn Zorgpartners
budget	Nader te bepalen/via reguliere subsidie

BIJLAGE 1.

Evaluatie actiepunten Plan van aanpak “Zorgt u voor iemand anders? Mantelzorg” 2020

Actie 1	Algemene folder mantelzorg ontwikkelen
toelichting	Door maatschappelijke organisaties werd aangegeven dat zij graag een folder over mantelzorg beschikbaar zouden willen hebben. Inmiddels is door de gemeente een folder ontwikkeld en uitgedeeld aan alle partners in het voorveld.

Actie 2	Informatie op Maatschappelijkezaken.nl over mantelzorg is volledig en makkelijk te vinden
toelichting	Op de website Maatschappelijkezaken.nl is een pagina gecreëerd speciaal voor mantelzorgers maar ook verwijzers en maatschappelijke organisaties https://www.maatschappelijkezaken.nl/zorgen-voor-een-ander-mantelzorg waarop alle beschikbare en actuele informatie te vinden is over zowel lokale als landelijke steun en advies.

Actie 3	Informereren van het gemeentelijk netwerk over het ondersteuningsaanbod voor mantelzorgers
toelichting	Het betreft hier de bekendheid met het ondersteuningsaanbod voor mantelzorgers bij onder meer professionals (in de zorg), maatschappelijke organisaties, verenigingen enz. Maar bijvoorbeeld ook de consultants van de gemeente zelf. Inmiddels is een sociale kaart ontwikkeld. Het bijhouden van deze sociale kaart ligt bij het psychosociaal overleg.

Actie 4	Mantelzorgers informeren
toelichting	Mantelzorgers hebben aangegeven graag jaarlijks automatisch een brief met aanvraagformulier te willen ontvangen voor het aanvragen van een mantelzorgcompliment. In 2021 heeft de gemeente Huizen besloten geen mantelzorgcompliment meer uit te delen maar in plaats daarvan voor mantelzorgers een aanbod aan activiteiten te bieden rondom de dag van de mantelzorg. De vraag is daardoor voor Huizen niet meer relevant. voor de BEL-gemeenten wordt de informatie inmiddels ontsloten via de geactualiseerde website van Maatschappelijkezaken.nl.

Actie 5	Werksessie consulenten over het thema mantelzorg
toelichting	Om het thema mantelzorg extra onder de aandacht te brengen werd de doelstelling opgenomen om een werksessie te plannen met de consulenten van de gemeente. Inmiddels is er een aantal sessies geweest met consulenten van participatie, WMO en jeugd om hen te informeren over het vraagstuk van mantelzorgondersteuning. Het meenemen van de uitvoeringsorganisatie in de ontwikkelingen rondom mantelzorg blijft een punt van aandacht en zal daarom terugkomen in het plan van aanpak.

Actie 6	Brede bijeenkomsten voor mantelzorgers
toelichting	Om naast de Dag van de mantelzorg in november aandacht te geven aan het onderwerp mantelzorg, werd in het plan van aanpak opgenomen dat jaarlijks een bijeenkomst werd georganiseerd over en voor mantelzorgers. Mantelzorgers en professionals zouden daarbij via een markt kennis maken met de mogelijkheden voor mantelzorgondersteuning. De afgelopen periode waren er diverse informatieve bijeenkomsten voor mantelzorgers vanuit verschillende partners zoals de VC Huizen, Versa Welzijn maar ook Alzheimer Nederland bijvoorbeeld. Daarnaast is in 2023 voor het eerst een inspiratiemarkt georganiseerd rondom de dag van de mantelzorg in november. Deze werd erg druk bezocht.

Actie 7	Activiteiten organiseren voor jonge mantelzorgers
toelichting	Bij de opstelling van het plan van aanpak in 2020 was er geen ondersteuningsaanbod voor jonge mantelzorgers. In het plan werd opgenomen dat voor jonge mantelzorgers activiteiten werden georganiseerd om deze doelgroep in beeld te krijgen en te ondersteunen. Dit aanbod hebben we de afgelopen periode wel kunnen realiseren met het jongerenwerk van Versa Welzijn. Kinderen en jongeren bereiken vraagt wel een aanpak met een lange adem met hulp van intermediairs op bijvoorbeeld scholen en sportverenigingen. Dit blijft een punt van aandacht en zal daarom terugkomen in het nieuwe plan van aanpak.